

BEROEPSBELANGEN

DE VROUW EN DE TANDHEELKUNDE

Prof. R. W. BROEKMAN

Sedert de emancipatie van de vrouw in maatschappelijk en staatkundig opzicht zijn er weinig beroepen die uitsluitend of bijna uitsluitend door mannen worden uitgeoefend, evenals er weinig zijn waarvoor uitsluitend vrouwen in aanmerking komen. Het is al heel lang geleden dat ARISTOTELES in zijn *Historia animalium* de vrouw slechts een aantal minder goede eigenschappen toedacht zoals onbetrouwbaarheid, schaamteloosheid, luiheid en een overdreven neiging tot afgunst, klagen en wanhoop.

Wij weten thans wel beter ondanks het feit dat, voortkomend uit zijn behoefte om te domineren, de man in vele gevallen nog steeds geneigd is om ten aanzien van bepaalde activiteiten geringschattend over de vrouw te spreken. Hier is in het algemeen geen enkele reden voor, hoewel erkend moet worden dat differentiatie in psychische eigenschappen het ene beroep meer geschikt maakt voor de vrouw – of voor de man – dan het andere. Bovendien is er wel degelijk sprake van een bepaalde voorkeur. In de mijnbouw, reinigingsdiensten en de bouwnijverheid wordt bijna uitsluitend door mannen gewerkt. In industrieën en ambachten, ook in de landbouw en in het bankwezen, treft men daarentegen hoge percentages vrouwelijke medewerkers aan.

Een dergelijke voorkeur blijkt ook aanwezig te zijn bij beroepen waarvoor een academische opleiding vereist is.

Studierichting	% vrouwelijke studenten
letteren en wijsbegeerte	45.6
rechtsgeleerdheid	24.0
geneeskunde	20.8
alle faculteiten	17.8
wis- en natuurkunde	12.2
godgeleerdheid	11.0
diergeneeskunde	10.5
technische wetenschappen	10.4
tandheelkunde	6.7
economische wetenschappen	1.8

Tabel 1: Percentage vrouwelijke studenten in Nederland (1963/1964).

Het is een opmerkelijk verschijnsel, dat in ons land het percentage vrouwelijke studenten in de tandheelkunde uitzonderlijk laag ligt. Bij een nadere beschouwing van bovenstaande tabel kan men zich moeilijk aan de indruk onttrekken, dat de Nederlandse dames ten aanzien van de uitoefening der tandheelkunde meer denken in de richting van een technisch beroep (10,4%) dan in die van een medisch beroep (20,8%). De belangstelling voor de studie der geneeskunde ligt boven het percentage over alle faculteiten (17,8), maar dat voor de tandheelkundige opleiding ligt er ver beneden. Het is niet gemakkelijk om er een redelijke verklaring voor te vinden dat in ons land procentueel meer dan driemaal zoveel dames zich tot de studie der geneeskunde voelen aangetrokken dan tot die der tandheelkunde.

Wanneer wij vervolgens onze aandacht richten op het percentage vrouwen onder de tandheelkundige studenten, dan komen wij tot overeenkomstige gegevens.

cursus 1963/'64	Nederl.	Utrecht	Groningen	Nijmegen
1e j. vr. stud.	9.0	13.7	7.9	2.4
alle vr. stud.	6.8	8.8	5.2	3.3

Tabel 2: percentage vrouwen onder de thk. studenten.

Uit bovenstaande tabel (2) blijkt, dat het percentage vrouwelijke studenten in Nijmegen ver achterblijft bij dat van Utrecht en Groningen, vooral de eerstejaars. Alleen Utrecht ligt boven het landelijke gemiddelde.

Als wij een dergelijke tabel opstellen voor de studenten in de geneeskunde, dan krijgen wij eenzelfde beeld.

cursus 1963/'64	Nederl.	Leiden	Amsterd.	Utrecht	Groningen	Nijmegen
1e j. vr. stud.	25.8	27.3	24.0	25.9	21.0	15.5
alle vr. stud.	20.7	24.0	23.3	20.6	19.03	15.5

Tabel 3: percentage vrouwen onder de medische studenten.

Ook in de geneeskunde is het percentage vrouwelijke studenten in Nijmegen belangrijk lager dan in andere universiteitssteden.

Men zou uit de geringe belangstelling onder de dames voor de tandheelkundige studie de gevolgtrekking kunnen maken, dat de uitoefening der tandheelkunde blijkbaar tot de uitgesproken mannelijke beroepen gerekend moet worden.

Tot andere gedachten komt men echter, wanneer men aandacht besteed aan deze percentages in enkele andere landen (tabel 4).

Denemarken	75%
Finland	40%
Zweden	32%
Noorwegen	30%
Engeland	15%
Amerika	10%
Canada	3.6%

Tabel 4: vrouwelijke studenten in de tandheelkunde.

In Canada stelt men dan ook alles in het werk om deze studie voor vrouwen te activeren. In 1961 stond in Amerika de „Commission on the survey of Dentistry” op het standpunt, dat de tandheelkundige professie met meer vrouwen aangevuld moest worden. Vastgesteld werd, dat volgens recente gegevens er geen enkele reden was om aan te nemen, dat vrouwen minder competent zouden zijn in de uitoefening der tandheelkundige praktijk dan mannen.

Nog bedenkelijker wordt dit alles, wanneer men zich daarbij realiseert, dat in Nederland het percentage vrouwelijke studenten in de tandheelkunde gedurende een lange reeks van jaren (1947–1963) vrijwel constant bleef.

Wanneer wij hierbij bedenken, dat in diezelfde jaren het aantal vrouwelijke studenten over alle faculteiten in Nederland met 10.4% toenam en in Utrecht zelfs met 180%, dan moet men van een zeer opmerkelijk, zelfs bedenkelijk, achterblijven spreken. Zelfs na 1956 bedroegen deze stijging-percentages nog respectievelijk 67 en 102. Dit vormt wel een schrille tegenstelling, met het volledig uitblijven van zelfs de geringste stijging in onze studierichting.

Het gemiddeld aantal vrouwelijke eerstejaars studenten daalde dus tijdens de studie van 9.0 tot 6.7%. Dat is een daling van ongeveer 25%. Dit percentage ligt echter niet lager dan voor het totaal van alle tandheelkundige studenten.

Wanneer wij vervolgens aannemen, dat ook na het eerste studiejaar nog een aantal dames de eindstreep niet haalt, dan zal men waarschijnlijk mogen aannemen, dat van hen die aankwamen niet meer dan 50% een bijdrage zal leveren in de tandheelkundige verzorging van het Nederlandse volk.

Hiermee zijn we aangekomen bij de vraag hoe groot het aantal vrouwelijke tandartsen is dat op één of andere wijze in Nederland de praktijk uitoefent. Volgens de gegevens van het Centraal Bureau van de Statistiek (1965) is dit slechts 15% van het totale aantal tandartsen.

Erkend moet worden dat Nederland in dit opzicht geen uitzondering

vormt. Er zijn landen, zoals België, Zwitserland, Engeland, Italië en West-Duitsland, waar het percentage vrouwelijke tandartsen nog iets lager ligt dan in ons land. Er zijn er zelfs waar dit percentage zeer belangrijk lager ligt. Voor Nieuw-Zeeland (1.05) is dit begrijpelijk door de inschakeling van de dental nurse in dit land. Dit geldt echter niet voor landen als Zuid-Afrika, Canada en de Verenigde Staten, waar het aantal vrouwelijke tandartsen ook ongeveer 1% van het totale aantal tandartsen bedraagt.

Hier staat echter tegenover, dat er vele landen zijn waarin vrouwen voor een belangrijk of zelfs zeer belangrijk percentage zijn ingeschakeld in de gebitsverzorging (tabel 5).

Land	% vrouwelijke tandartsen
Baltische landen	93-96
Finland	80
Rusland	71
Griekenland	50
Denemarken	40
Israël	29
Frankrijk	25
Zweden	25
Noorwegen	23

Tabel 5: percentage vrouwelijke tandartsen.

De gegevens uit bovenstaande tabel werden ontleend aan een publikatie van HOLLINGSHEAD (1961). Wederom, vraagt men zich af, wat er de oorzaak van is dat in sommige landen de uitoefening der tandheelkunde tot de bijna uitgesproken vrouwelijke beroepen gerekend moet worden terwijl dit in andere landen juist andersom ligt. Opmerkelijk vooral ook is het grote verschil tussen ons land en de Scandinavische landen, een verschil dat bovendien reeds blijkt uit het grote aantal vrouwelijke studenten in die landen (40-75%).

Dit alles klemmt temeer wanneer men zich realiseert, dat niet alleen in de sectoren der kinder- en kleutertandheelkunde en de orthodontie, doch zeker ook in de algemene praktijk vrouwen een belangrijke bijdrage kunnen leveren in het heersende tekort aan tandartsen. Wat dit laatste betreft verschaft het rapport van de Royal Commission on Health Service (1964) uit Canada ons belangrijke gegevens.

In de eerste plaats blijkt uit dit rapport, dat het onjuist is om te veronderstellen, dat de meeste vrouwelijke tandartsen trouwen of getrouwd zijn en als zodanig voor de uitoefening der praktijk afgeschreven kunnen worden. Van degenen die omstreeks 1920 in Canada tandheelkunde studeerden

oefent thans (1964), dat is na 40 jaar, nog 70.4% de praktijk uit. Terecht wordt hieraan toegevoegd, dat het percentage mannen dat na deze ruim 40 jaar nog werkzaam is, niet veel hoger zal liggen.

Wanneer men zich dan vervolgens, misschien zonder al te hoog gestemde verwachtingen, afvraagt, wat deze vrouwelijke collega's presteren, dan moet men daar diep ontzag voor hebben. Enkele gegevens hieromtrent worden aan genoemd rapport ontleend.

werktijden	% der vrouwelijke tandartsen
46-51 weken per jaar	86%
5-6 dagen per week	70%
33-49 uur per week	60%
25-49 uur per week	89%

Tabel 6: werktijden van vrouwelijke tandartsen in Canada.

Een dergelijke opgave dwingt respect af. Het ligt dan ook wel voor de hand, dat men in Canada, met inschakeling van de Canad. Dental Ass., pogingen in het werk stelt om vooral ook onder de jonge dames de belangstelling voor de tandheelkundige studie op te wekken.

Het blijft een wonderlijk verschijnsel, dat in een aantal landen zoals Amerika, Canada, Zuid-Afrika en toch ook Nederland, de tandheelkunst tot de mannelijke beroepen gerekend moet worden, terwijl dit vak in Finland en Rusland bijna volledig en in de Scandinavische landen en Griekenland voor een groot deel door vrouwen wordt uitgeoefend. Het lijkt niet onwaarschijnlijk, dat lokale tradities hierbij een rol spelen. In een tijd waarin tradities gemakkelijk doorbroken worden, zou men dit ook kunnen doorvoeren in de uitoefening der tandheelkundige praktijk.

Maar in welke richting? Zou het voor ons land gewenst zijn om ons bij de huidige situatie, waarin wij op de ranglijst met vrouwelijke tandartsen – en zeker met vrouwelijke studenten – vrij laag genoteerd staan, zonder meer neer te leggen? Dit zou aan de hand van de voorgaande gegevens ongetwijfeld betekenen, dat op den duur het percentage vrouwelijke collega's nog zou dalen.

Rekening houdende met de vrouwelijke psyche, ook met haar mentaliteit, zal het verstandig zijn om ons te richten op de Amerikaanse en Canadese opvattingen en pogingen in het werk moeten stellen om de aantrekkelijkheden van ons werk onder de aandacht te brengen van de vrouwelijke leerlingen bij het Middelbaar Onderwijs.

Wij denken daarbij aan de inzichten van Prof. BUYTENDIJK, die immers een zo diepgaande studie van de vrouw heeft gemaakt. Volgens hem heeft zij een uitgesproken voorkeur voor beroepen binnenshuis en daarbij vooral

voor beroepen die een persoonlijke omgang met mensen mogelijk maken. Bovendien overheersen bij haar de grotere sociale neigingen en bindingen waaruit voortkomt de behoefte aan zorgende bezigheden. Wanneer wij hieraan toevoegen de grotere plichtsbetrachting en de zorgvuldige voorzichtigheid, dan lijkt ze geschikt voor de uitoefening van de tandheelkundige praktijk.

Wij zouden ons goed kunnen voorstellen, dat het beeld onzer professie zich in belangrijke mate zou wijzigen – en zeker niet in haar nadeel – wanneer het percentage vrouwelijke collega's zou toenemen.

Daar komt nog bij, dat de aanwezigheid van meer vrouwen op onze vergaderingen een gunstige uitwerking kan hebben. Want – aldus Prof. BUYTENDIJK – „het streven naar overheersen en hiermede samenhangende neiging tot agressie en verzet is bij de vrouw minder sterk aanwezig”.

Bij beschouwingen over de toekomstige ontwikkeling van ons vak zullen wij de vrouw meer in ons denken moeten betrekken.

Jutfaseweg 7, Utrecht.